

EL CATALÁNISTA

Semanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya.

-- La correspondencia al Director. --

Los originals no 's tornan.

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
Carrer de Las Valls, 23.-Teléfono, 169.
SABADELL.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
Sabadell. 2 rals al mes.
Fora. 8 » trimestre
Un número sol. 1 »
Anuncis á preus convencionals.

“QUATRE VERSOS” PER RAMON E. BASSEGODA

Los que no tingan la sort de conèixer á En Bassegoda, com á poeta, poch endevinarán, al llegir l'humil y més que humil, modest títol de *Quatre Versos*, que ha donat á son llibre publicat darrerament, que dintre d'aquest nou volúm ab que s'ha vist honrada nostra floreixent literatura catalana s'hi enclou un verdader monument d'hermosa y sentida poesia.

Peró lo nom d'En Bassegoda es ja prou conegut y se 'n fa cas entre la xamosa pléyade de constants conreuhadors de la literatura patria. Si aixís no fos, qualsevulla, á bell-ull, de las composicions del llibre, es prou pera donar nom á un poeta, y no á un poeta senzill y de poca volada sino dels pochos escullits entre 'ls poetes catalans.

No aném á fer un detallat anàlisis de las moltes composicions qu' en diferents gèneros conté 'l llibre, donchs nos falta, en primer lloch, la valiosa competencia que forsosament ha d'acompanyar al crítich desapassionat y de bona ley, pera que resulti la crítica serena y ajustada en un tot al millor criteri, al senyalar las bellesas y defectes que indefectiblement te de contenir tot treball literari. Y per altra banda, ni que 'ns consideressim ab prou mérits pera ferho, l'espai de que podém disposar es una ínfima part del molt que fora menester pera enumerar y treurer á relluhir, no 'ls defectes, que aquets si existeixen, apenas s'oviran, ofuscats per las bellesas que's desclouhen en la pensa del lector al deleitarse en l'afa-

lagadora lectura de totes y cada una de las 73 composicions que conté 'l llibre que ab tanta senzillesa y excessiva modestia ha titulat son autor *Quatre Versos*.

Dit está que al recopilar En Bassegoda un bon número de sas inspiradas poesías pera donarlo á la estampa y á la crítica, ha procurat escullir d' entre totes aquellas que distingía ab son major carinyo pera que resultés un conjunt espléndit de bellesa y nutrit de penaments ja tendres y delicats, ja profonts y de gran volada, demostrantse poeta pensador, segons l' assumpto ó caracter de la composició que, donant ample espay á sa fantasía d' artista y de poeta, nos ha donat á assaborir ab l' encisador llenguatge de las musas. Però aixó no ha sigut obstacle pera que, molt encertadament, enclogués en lo llibre algunas poesías que ab tot y sa vellesa, donchs algunas n' hi han que contan una decena y mes d' anys; conservan lo mateix encís ab que las engalanaría avuy lo poeta autor del llibre que 'ns ocupa. Y, qui sab si alguna d'aquestas es tal volta de las que ab més carinyo y ab més amor, acaricia En Bassegoda!

Lo poeta 's demostra en totes las poesías, lo mateix en las de carácter íntim ahont hi vessa ab abundancia las notas més tendres y delicadas del sentiment, com á bon coneixedor del cor humá, qu' en las de carácter épich, ahont se li admira la valentía de la forma, ajustada á la concepció del fondo y del llenguatge sempre correcte y de versificació fácil y esmerada.

Pero, ahont se demostra mes clarament lo poeta y 'l patrici es en las de carácter patriótic, en las quals ha deixat veurer en tota sa nuesa son immens amor á la pátria y la trista anyoransa que de sa pasada grandesa cova lo mes íntim del cor del inspirat poeta y excelent patrici.

Com *Las duas ombras*, *La presa de Santa Clara* y *La oració del Rey*, moltes altres podriam citarne com á mostra del amor que sent per sa pátria En Bassegoda, y en las quals la inspiració y 'l sentiment hi han vessat á dolls fent vibrar las cordas mes hermosas de sa lira.

Per acabar, felicitém corralment al autor de *Quatre versos* esperantne *quatre mes* ben aviat pera poguer de nou admirar al poeta y gosar ab sa agradosa lectura.

ANTÓN DE P. CAPMANY.

SECCIO POLITICA

La política madrilenya continua encalmada y no 's cuidan mes los seus partidaris, sobre tot los ministerial, de veurer si atrapan alguna moma del presupost, siga lo que 's vulgui, que en aixó si qu' hem de confessar que alguns se mostran poch escurpulosos mentres surtin ab la seva.

Y 's compren, com lo fret aprèta de mala manera no es cosa de gastar escrupols de monja ab la admissió de càrrechs y no poguer per tal motiu provehirse dels abrichs necessaris pera resistir ciertas temperaturas.

Mentrestant, lo govern no te cap necessitat de demostrar tan sisquiera que s' interressi pel be del pays, y axis pot viurer tranquil y sens temor de cap classe.

Prou que li consta que 'l primer dia que intenti fer alguna cosa en bé ó en mal del pays, comensaran las dissenacions dintre de la colla y l' olla de grills del fusionisme correrà perill d' anar-sen à la porra.

Entretinguis dochs lo govern en apedassar la gana dels seus correligionaris, ja que 'l poble espanyol sembla que tan se li ensona que se enrecordi com no de sas necessitats.

¡Com deurà conèixer lo que li espera 'l pobre pays, quan tant poch s' interressa ab que 'l govern se en preocupi!

Ja ha sortit lo decret disolvent las actuals Corts conservadoras y anunciant la fetxa de las eleccions de las novas Corts fusionistas.

Ab tal motiu, los aspirants à diputats, tota aquesta plaga de vividors politichs madrilenys que no saben menjar de res mes que de las mesquinesas de la política, han infestat y están infestant à Madrid ab sas peticions vergonyosas, demanant per caritat y de genolls com los antichs esclaus de remensa à sos senyors feudals, una acta neta ó bruta à fi de presentarse com à diputat electe per tal ó qual districte y aprofitar totas las gangas que 'l carrech y la conexensa ab la gent grossa de la política, puguin proporcionarls.

Los gobernadors van rebent las instruccions necessarias pera *garantir la legalidad electoral* y 'ls cacichs de las provincias, aquesta lepra del temps modern, d' acort ab lo govern ó ab son ministre de la governació, van compaginant la llista dels candidats per sos districtes, que seràn los elegits pel *vot unánim del poble* pera representar en las Corts la barra política y las tupinadas escandalosas d' aquesta desgovernada Espanya.

Per supòst que tots los encasillats son industrials comerciants, pagesos, propietaris, qual industria, comers y propietat la tenen escampada per tots los cantons del pays, y per aixó volen pujar à ran del candelero pera administrarsho millor d' aquesta manera.

Preparem-nos donchs pera reber sas embestidas, mentres los cacichs preparan las urnas electorals pera repetirhi 'l miracle dels pans y dels pexos.

Tots los periodichs de Barcelona han parlat de la memoria del governador senyor Sanchez de Toledo en la investigació del Ajuntament verificada per ordre gubernativa.

Segons se despren de la mateixa hi ha bastants desordres y algunas malversacions, pera que 'ls tribunals puguin fer la deguda justícia en be dels interessos de Barcelona.

Llàstima que en la esmentada memoria no 's parli gens del assumpte del Marquès de Ayerbe, que segons de públich se deya es ahont se pogueren comprar mes concièncias y tapar mes bocas de las famolencas que s' obríren en la Casa de la Ciutat.

¿Serà que 'l senyor Sanchez de Toledo no trobà probas suficientes per formular cap carrech concret respecte à aquest assumpte?

Quina llàstima que no s' hagi pogut comprobar tan quant de públich se deya sobre la generositat y magnanimitat que va presidir àquella célebre transacció.

Afortunadament, à falta de lo del Marquès de Ayerbe, algun periodich de Barcelona rereu lo despilfarro del enderrocament del que fou palau de la Industria en la Exposició Universal y

l'aprofitament de las desferras, que segons sembla fou un altre negoci dels mes escandalosos que s'han verificat á expensas de la ciutat de Barcelona.

Deu vulgui que d'un modo ó altre s'averiguin los autors de tants lladronicis y se 'ls pugui castigar ab un presiri per exemple dels vinents y descárrech moral de la present generació.

Que 's pugui dir temps á venir que si en los nostres temps hi havian lladres de levita, hi havian també grans senyors arrossegant grillet per los presiris.

LA LITERATURA CATALANA EN LO SIGLE XIX

ANTECEDENTS HISTÓRICS

(Acabament).

Perdut lo *Llibre de la confessió*, dedicat á la reyna donya Violant, y únich original, que sapiguém, del domínich Fr. Antoni de Canals, solzament podém judicar al seu autor per la versió inédita de Valeri Máximo, la publicada (1) del tractat *De Providentia* de Séneca, 'l *Parlament de Scipio e de Anibal*, ahont se veu la influencia de Petrarca y dels clássichs llatins, y majorment del prólech ab que encabessá la carta de Sant Bernat á la seva germana al posarla en catalá (2), per las insinuacions de Mosseu Galcerán de Sentmenat, camarlench del rey don Martí; prólech que ab rahó. si be desmesuradament, encomia 'l senyor Rubió y Lluch, y en lo que fulguran certs vesllums anticipats de la elocuencia de Fr. Lluís de Granada, y un entussiasme sense límits per la ciencia, igual al despreci que sentia 'l auster frare envers las *faulas de Lanzarot y Tristán*, lo *Román de Renart* y las lecturas sensuais ó frívolas de la seva época.

Faltan la correcció y 'l bon gust de Bernat Metje y Canals en lo bisbe d'Elna, Fr. Francisco Eximenis (mort en 1409), quals aficions astrológicas é infantil credulitat minvan un poch lo valer del seu fecundíssim ingeni y de la seva indiscutible competencia en tots los rams de la sabiduría sagrada y profana. Monument inmortal treballat ab materials de la una y la altra, superior á tots los que enriquian fins allavoras las llenguas vulgars, y que en alguna manera admet la comparació ab las *Etimologías* de Sant Isidoro, es la enciclopedia del *Crestidá*, en qual vastíssim plan hi entravan com á parts del grandíós volúm imprés á Valencia en 1483, que forma una apologia completa de la Religió cristiana; los dos manuscrits conservats en la Biblioteca de la Universitat de Barcelona, que tractan de la cuestió del mal y la vida de Jesucrist; y 'l profund *Regiment de Princeps* (Va-

(1) En las *Memorias de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona* (tomo III), hont també s'inserta 'l *Parlament* citant en lo text.

(2) Llegeixis en la *Colección de documentos inéditos del archivo de la corona de Aragón*, tomo XIII, págs. 415 y següents.

lencia, 1484), ahont l' autor fa gala d' opinions sumament atrevidas en lo tocant al origen y organisació de la societat humana, y als grans problemas polítichs relacionats ab la llibertat y la tirania. Encara hi ha que afegir á las obras anteriors las duas solas que s' intitulan *Llibre dels àngels* (Barcelona, 1494), y *Llibre de les dones* (Barcelona, 1494), y altres de que no he de fer catálech, perque basta lo dit pera compendrer la altíssima significació de Eximenis en la historia de la literatura catalana y de la ciencia espanyola (1),

Per lo mateix temps ennoblía la llengua del seu país lo taumaturg valenciá Sant Vicens Ferrer en las celestials y encesas predicacions ab que assombrá á tot lo mon. Y fins, durant lo transcurs del sigle XV, escrigueren las sevas crónicas Pere Tomich y Gabriel Turrell, ab las que s' hi deu sumar lo *Llibre dels feyts darmes de Catalunya*, per Bernat Boades (2). Y en l' any 1460 comensava Joan Martorell á la seva novela caballeresca *Tirant lo blanch* (3), continuada per Joan de Galba, traduhida al castellá, y á la que anomená Cervantes, si be en tó de lleugera ironia, *tesor de content y mina de passatemps* (4), notant de passada que *aquí menjan los cavallers, y dormen y moren en los seus llits, y fan testament avans de la seva mort, ab altrás cosas de que tots los demés llibres dest género careixen* (5)

Un eclipse total y prolongat amenasá pera las lletras catalanas al mateix temps que pujava á son zénit la radiant llum de la llengua de Castella, passejada en triomf per las cortx extrangeras d' Europa y pels climas verges del Nou Continent, Lo caballer barceloní Joan Boscán, s' associava á Garcilaso pera assegurar lo predomini de la métrica italiana en nostra poesia; los valencians Cristófol de Virués, lo canonge Tárrega, Gaspar d'Aguilar y Guillén de Castro treballavan més tart á la creació del teatro nacional; los antichs regnes independents sacrificaren sa autonomia literaria, juntament ab la política, en aras de la glória comú de tots los espanyols.

¿Qué signifícan alguns genis aislats, Pere Serafí en lo sigle XV, Vicens García, Rector de Vallfogona (1582-1633) y Francisco Fontanella en lo XVI, pera no mencionar á obscurs versificadors; ni quína relació guardan ab las obras d' Aussías March y Jaume Roig las casi bilingües de sos mencionats compatriotas, plagudas generalment de

(1) Consultis *La tradició catalana*. (Ll. II, cpa. IV).

(2) Tret á llum per don Marian Aguiló.

(3) Lo mateix entussiasta bibliotecari de la Universitat de Barcelona ho ha reimprés en quatre tomos (Barcelona, 1878), quan solzament se coneixian tres exemplars de la primitiva edició valenciana (1490).

(4) *Don Quijote*, part I, cap. VI.

(5) Hi ha una altra novela catalana inédita y molt nòtable (*Curial y Guelfa*), de la qua han escrit varis autors moderns.

vocables que Catalunya
ha jurat que no 'ls conceix,

segons expressió del mateix Fontanella? ¿Qué signifiquen duas ó tres crónicas y pochs més llibres de varia índole, sino l' esmortuhiment de la patria indígena de la Espanya oriental?

Valencia y las Balears se castellanisaren espontáneament, y al no ferho las demás provincias del Principat se condenpnavan á una esterilitat literaria de que n' havían de tardar molt en redimirse. Per aqueix motiu está justificat lo nom de *Renaixensa* que 's dona á la actual expansió de la vida literaria regional en aquellas comarcas; per aqueix motiu es necessari, avans d' analisarla, buscar sos antecedents en la interrompuda tradició de la Etat Mitja, tradició obscura que he bosquejat á la lleugera, y á quina historia deu consagrar un llibre apart (1) qui compti ab forsas y entussiasme, si be requereix la tasca, com indispensable preliminar, de la exhumació de molts materials enterrats en lo pols dels arxius y bibliotecas.

FR. FRANCISCO BLANCO GARCIA,
Agustiniá.

(De La Ciudad de Dios)

ACLARACIONES Á LA LLEY DEL TIMBRE

Interessantissim pera 'ls comerciants

En vista de las consultas formuladas per las Cambras oficials de Comers de Madrid, Barcelona, Babajoz, Córdoba y Sevilla, sobre la verdadera inteligencia dels articles de la vigent lley del Timbre que 's relacionan ab los certificats d' origen que 's presentan en las Aduanas; ab los documents de giro procedents de nostras provincias d' Ultramar, ab los llibres d' actas de las Cambra de Comers, y, per últim, ab la manera y forma de reintegrar los llibres de la comptabilitat mercantil, aixís com ab la determinació de las personas y entitats obligadas á verificarho, s' ha publicat una real ordre per lo ministeri, en la qual se fan las declaraciones següents:

Primer. Que 'ls certificats d' origen que 's presentin en las Aduanas de la Península é Islas Baleares, sian reintegrats al acte de la seva presentació ab timbre de 2 pessetas, ab arreglo al article 26 de a lley ahont se declaran compresos.

(1) Ja existeix lo de Camboliu (*Essai sur l' histoire de la littérature catalane*), augmentant en sa segona edició (Paris, 1884) ab lo text del poema Rocaberti *Comedia de la gloria d' Amor*; y existeix també altre ensaig escrit en italiá (*Dell' antica letteratura catalana*, *Studia di Enrico Cardona*, Nàpols 1878); pero las duas obras son molt deficients.

Segon. Que no devent confondres los documents que la ley considera com de giro ab los senzills rebuts de cantitat, á tenor de lo disposat en los articles 131, cas sisé, y 175, excepció 2.ª, tots los documents que la ley enumera en lo primer précepte haurán d' ésser reintegrats en la proporció que determina l' article 132 següent, y 'ls rebuts de cantitat, que separadament se despatxin lo mateix per particulars que per comerciants, haurán de reintegrarse ab un timbre móvil de 10 céntims de pesseta, sempre que la cantitat passi de 25 pessetas.

Tercer. Que ab arreglo á lo previngut en lo párrafo segon del article 132 de la ley, segons consta en la edició oficial publicada per la Direcció general d' Impuestos, ab totas las rectificaciones que exigían los erros materials suferts al publicarse á la *Gaceta de Madrid*, lo reintegro corresponent en los documents de giro superiors á 100,000 pessetas, deu ésser un timbre móvil de 75 pessetas, en lloch de 100, además de tots los timbres móvils necessaris pera reintegrar lo total, á rahó de 75 céntims de pesseta per cada 1,000 pessetas.

Cuart. Que 'ls documents de giro que 's lliurin en nostras provincias d' Ultramar, haurán de reintegrarse ab timbres móvils al ésser presentats á la acceptació ó pago ó al ésser negociats per la diferencia de menos que hi hagi entre l' import del timbre satisfet al expedirse y lo que 'ls hi correspongui, segons la ley vigent en la Península.

Quint. Que únicament están obligats á portar los llibres d' inventaris y balansas, Diari, Major y Copiador de cartas y telégramas, reintegrats en la válua y forma que l' article 144 de la ley prevé, las Societats mercantils é industrials, Companyas de segurs marítims, terrestres y sobre la vida, los prestamistas y 'ls agents y corredors de Bolsa, y també aquells comerciants nacionals ó extrangers que acomodin la seva comptabilitat á las prescipcions del Códich de Comers pera utilisar los beneficis y prerrogativas que otorguin als que la portan los articles 48 y 889 del mateix.

Sisé. Que 'l llibre Copiador de cartas y telégramas deu ésser reintegrant tan sols á rahó de 2 y 1/2 céntims de pesseta per fòlio; debent tindres present, tant per lo que respecta á aquest llibre com també per lo que als demés se refereix, que 'l reintegro s' exigirá per *fotios* y no per *planas*, com erróneament en alguns punts ha ocorregut.

Seté. Que 'ls fòlios utilisables dels llibres de comers que, requisitats á tenor de la anterior ley, estiguessen en us lo dia que comensá á regir la vigent, ó sia 'l primer d' Octubre últim, deurán ser reintegrats per la diferencia entre 'l timbre satisfet, si 's tracta del Diari

y 'l corresponent segons los nous preceptes, ó per tota la seva válua si 's tractés dels demés, debent fer dit reintegro 'ls mateixos interessats, sense cáp intervenció oficial, en paper de pagos al Estat, inutilisant aquest en la forma que disposa l'article 12 de la ley, remetent á la administració dels impostos y propietats de la provincia ó al Liquidador del impost de Drets reals de partit, si no residís en capital de provincia, las *meytats inferiors* del paper acompanyadas d' una instancia en que s' expressi la numeració del plech ó plechs del reintegro, y reservantse en lo llibre las *meytats superiors* y 'l rebut que deurán exigir de la instancia y plechs mencionats, com justificants del pago ó reintegro.

Vuyté. Que poden copiarse en un mateix fóllo quantas cartas y telégramas se vulgui per los interessats.

Nové. Que 'ls llibres d' actas de las Cambras oficials de Comers y 'ls de las Agrícolas deurán reintegrarse á rahó de 50 céntims de pesseta per folio, devent ser aquets en número parell, á menos que estiguessin formats ab plechs del paper timbrat comú de la classe 12.ª. considerantse ampliat en tal sentit l'article 170 de la ley.

Y desé.—Que havent comensat á regir la ley lo dia primer d' Octubre de l' any passat, desde dit dia naix lo dret de l' administració y 'ls seus agents ó subrogats pera exercir la investigació, respecte de las Societats que l' article 144 de la ley enumera taxativament y dels Prestamistas y Agents y Corredors de Bolsa, qual resistencia á exhibir los llibres será penada ab la multa que estableix l' article 182 de la ley, sense perjudici de las responsabilitats en que puguin incorre qualsevols altres que defraudin á la Hisenda en lo pago d' aquest impost.

HIVERN (1)

Hem entrat ja á l' hivern. Lo fret Desembre
s' ha despedit com may devastador:
igual que 'l mal pagés, ha fet la sembra
per recullir només tristesa y mort.

Xisclant com un isart, la tramontana
s' ha endut l' última fulla y l' últim niu,
y han deixat la montanya per la plana
ermitans y pastors: ¡fa un fret tan viu!

Els dies plens de glas s' aconseguixen;
no escalfa 'l sol, com pare sens amor

per los seus fills;... ¡els pobres com pateixen,
sense llenya ni pa y 'l fret al cor!

Com fulla á l' arbre 'ls entecats tremolán,
contant els dies com l' avar escuts:
prou saben ells com aquests frets capolan
branques y nius y cossos decayguts.

Ni un brot de mare-selva 'l jardí guarda,
com si un mal vent per ell hagués passat,
y les postes de sol són cada tarda
més tristes, y 'l cor deixan més lligat.

Cobert de neu lo campanar s' aixeca
sembla glassat de la campana 'l só,
y tota la nit xiscla la xibeca,
els bressolets fent tremolar de pó'.

Estrafet, ple de grops, ab sa nuesa
semblant que 'l fret talment l' hagi enarcat.
lo lladoner ve á omplirnos de tristesa
com faría un vell pobre y despullat.

¡Quína nota més trista avuy domina
la terra despullada y 'l cel gris!
¡Aixó ha vingut á ser, trista joguina
de la sort, lo qu' ahir fou Paradís!

Lo plor acut als ulls. Fins ma estimada
d' aquestos llocs fugí: ¡si fa tan fret!
Ni en el foch va trobar de ma besada
calor per revenirse aquell cosset.

¡Es tan bonica als dinou anys la vida,
pomell flayrós de somnis é il·lusions!
Be has fet fugint d' aquesta boyra humida,
amenassa de mort pels teus pulmons.

Vésten, amor meu, no 't moris ara,
si es que tu, tan hermosa, 't pots morir.
¿Hont podria trobar ta pobra mare
ni una flo' ab que portarte al cementir?

Ja 'ls masos s' han tancat; les nits son llargues;
crema en ma llar un foch com un infern,
mes ¡ay! no 'm fa per 'xó menos amargues
les tristes hores d' eixa nit d' hivern.

May com avuy, en una nit tan freda,
lo qu' es la soletat he pogut di',
bon goig per no estar sol si encara 'm queda,
company de vetlla, mon fidel mastí.

¡Qu' amorós troba 'l foch! La flama tendre
á son cos torna lo perdut vigor,
¡Quín foch jo no deuría avuy encendre
per ferme passá' 'l fret, si 'l tinch al cor!

Ni l' amorosa ullada de la lluna
ve á conhortar en sa tristesa 'l món,
y 'l temporal de pluja y vent totduna
sento udolar desde mon trist escón.

Corre 'l torrent y esbotza la resclosa,
deixantho tot en un Jesús negat,
¿Quí á l' acomesa del lleó s' oposa?
¡Ni sols las tardanías han quedat!

Oh nit horrible qu' en lo seu dissapte
la negra cort de bruixes congriá,
¡quin Déu n' hi dó més trist demá, 'l que capta
son rosegó pels masos, trobará!

¡Quín Déu n' hi dó més trist! Si Déu, qu'es pare,
no fes en tot lo seu amor sentí',
del pacte qu' ab ell feu respón encara,
firma divina, l' arch de Sant Martí.

¡Oh hermós matí! La boyra s' arreplega,
espantada potser del món qu' ha vist,
y dels torrents als marges s' arrossega,
com penitencia als peus de Jesucrist.

Ja brilla 'l sol en les carenes totes
com rey del món ungit y consagrat,

y 'ls arbres despullats ploreu les gotes
del temporal qu' á nit els ha assotat.

Fent cara al sol, del branquilló mes tendre
tremola encara 'l floch de neu darrer;
per floch de neu be se 'l podria pendre
si no fos ja la flor del atmetller.

Que ve tan sols per dí' á la terra mare
qu' un altre temps d' aquest n' ha de venir;
qu' existeix Déu y que de l' home es pare;
qu' al món no hi ha qui orfe 's puga dir.

RAMÓN E. BASSEGODA.

(1) Del llibre *Quatre Versos*.

NOVAS.

En lo matí del pasat dimicrés morí en aquesta ciutat á la edat de 77 anys y després d' haver rebut los Sants Sagraments, la respectable y virtuosa senyora D.ª Maria Comadrán, viuda de D. Pere Turrull A. C. S.

Las molts simpatias que s' havia conquistat lo carácter bondados de la finada farà que sa mort siga molt sentida en nostra ciutat.

A son enterro verificat dijous hi assistí un numerós séquit ahont hi estavan representadas todas las clases de la societat sabadellenca.

Rebin sos fills y demás apreciable familia l' expressió de nostre condol.

Se troba en nostra ciutat l' eminent concertista de guitarra Sr. Tárrega, qui á petició de varis de sos amichs y admiradors donará alguns concerts en nostra ciutat.

Ahír á la nit doná lo primer en los salons del *Círculo Sabadellés*, essent la admiració de la distingida concurrencia que hi assistí, la qual ab molta justicia no escatimá 'ls aplausos al distingit artista, aplaudintlo y felicitantlo ab entussiasme.

Lo Sr. Tárrega te un repertori escullit de música selecta que fa sentir. Las notas, sempre armoniosas, rublertas de colorit y sentiment que dona la guitarra pulsada per las mans del Sr. Tárrega, van dret al cor logrant extasiar als que tenen la ditxa de poguerlos assaborir. Sobre tot en la «Seranata Arabe» que tocá com sempre admirablement, lo públich pogué convencers dels grans dots que avaloran al artista Sr. Tárrega á qui esperém poguerlo admirar y aplaudir altres vegadas durant sa curta estada en nostra ciutat.

Lo vinent dijous per la nit, se celebrarà en lo «Centre Catalá» una extraordinaria vetllada literari-musical en la qual hi pendrá part nostre bon amich, lo distingit artista senyor Tárrega.

Lo senyor Tárrega se proposa donar á coneixer en dita vetllada las mellors y mes escullidas pessas de son repertori.

També se llegirán travalls en prosa y en vers dels mes distingits literats de Catalunya.

Per tal motiu es segur que com de costum los salons del «Centre Català» se veurán honrats ab numerosa y distingida concurrencia.

Las funcions verificadas durant las passadas festas en la «Associació de Catolichs» han complert extraordinariament á la numerosissima concurrencia que ha assistit á las mateixas.

Los Pastors en Betlém; obra ab que ha inaugurat sas tascas la *Secció Lírica-dramática* ha obtingut un bon desempenyo per part dels socis aficionats de la Secció, mereyent los continuats aplausos de la concurrencia.

S'ha publicat lo fascicle número VI, corresponent á la lletra B, ab lo qual acaba 'l tomo primer de las *Monografias de Catalunya*, nutrit diccionari histórich geográfich, anotat per don Joan Reig y Vilardell. Ja al apareixer los altres fascicles los hem alabat com se mereixia per sas bellas condicions literarias y tipográficas. Lo últim dels fascicles en res desmereix dels anteriors, si es que no 'ls supera. Son notables las monografias de Blanes, de Besora, y del Bruch, y, entre las moltas ilustracions, cridan la atenció la vista general dè Blanes y la del Bruch, presa precisament lo dia en que 'ls somatents de Catalunya hi commemoravan l' aniversari de la famosa batalla d' aquell nom.

De *Las Quatre Barras* de Vilafranca:

«Hem tingut lo gust de veure l' hermós missal que l' Excm. é Ilm. doctor Morgades, bisbe de Vich, ha regalat á la iglesia parroquial de Santa Maria de nostra població, com á recort de missa nova de Mossen Manel Bargunyó que, com es sabut, apadrinà,

Dit regalo te una bona qualitat per los que 'ns alegrem de veure realzada nostra llengua materna, y aquesta es la dedicatoria que está redactada en nostra parla.

En veritat no esperavam menys del que, entre tots 'ls bisbes de Catalunya dona proba d' ésser 'l més bon català».

La iniciativa de la «Lliga de Catalunya» per l' arreglo dels camins y carreteras del Pla de Barcelona, de la que á son temps donarem compte, sembla que produhirá algua resultat. Lo nou governador senyor Larroca digué á una important comissió, que á dit objecte aná á trobarlo, que próximament reunirá als arcaldes dels pobles vehins á fi de que, d' acort ab la expressada comissió, estudihi y proposin los medis convenientes.

En lo periódich *Paç y Tregua*, botlletí del cos de somatents, s'inserta una comunicació del Excm. senyor General Blanco, enviada á don Gregori València, Comandant General dels somatents, en que 'l primer, després de recordar que en la festa commemorativa celebrada 'l Juny passat en lo poble del Bruch, se feu cárrech de la proposta d'aixecar en los penyals que la gran festa recordan un monument recordatori, que conceptua arribada l' hora d' empendrer la realisació del patriótic projecte. A eix fi encomana que 'l cos de somatents sia 'l primer en allistarse en la suscripció pública que 's va á obrir per l' indicat projecte.

Copiém de nostre estimat company *La Renaixensa*:

«*No hay mal que por bien no venga*, diuhen ab son llenguatge nostres germans de Castella, y aquest any ha sortit veritable aqueix ditxo.

A causa de no tenir tractat ab Fransa y dels grans preus que tenen los cambis, ni un gall d' indi s' ha presentat en los mercats de Barcelona, sent aixís que altres anys ne venían á ramadas sent los que abundavan més.

En cambi no han mancat galls.

Además dels molts que n' han vingut de tot Catalunya, de Mallorca, Menorca, Valencia, Murcia, Andalusía, Aragó, Castella, Bascongadas y Galicia, han arribat grossas ramadas no tan sols de galls, sino de tota mena d'avirám y 'ls barcelonins hem vist ab goig que 'ls diners que 'ns gastavam pera celebrar Nadal tots quedavan á casa.

Ara bé: ¿perqué Espanya que te millor clima que Fransa no 's dedica á la cria d' avirám? ¿Perqué 'ls que 'ns han provehit de galis no 'ns proveheixen de las demás aus de corral tot l' any y nosaltres los ho comprarém ab preferencia y tot quedarà á casa?

A Espanya no manca més que volerho fer y tot podria ferse si no fos la peresa del país.

Barcelona ab las aus de corral paga al extranger una grossa contribució, puig lo país no 'n dona prou per son consúm.

Vingan los mallorquins, los de Menorca, los castellans, los andalusos, aragonesos, gallegos y demás germans nostres, dedíquense á la cria d' aus petites com ho han fet ab los galls d' indis y nosaltres los hi comprarém ab preferencia.

Molts diners han deixat de cobrar á Fransa aquest any ab los galls d' indis y lo pitjor es que han perdut la parroquia, puig los espanyols s' han posat en lo lloch d' ells, y com han venut be, tornarán l' any vinent, segons hem sentit á dir á molts d' ells, y Fransa pot dir que ha perdut á Barcelona son mercat d' avirám grossa.

Nos alegrem de debó de lo que succeheix.

Los francesos ab la seua pressumpció han escupit en l'ayre y 'ls ha caygut á la cara. Molt bé.

Fem nostras las sigüents ratillas de nostre company *La Veu de Catalunya*.

Nos diuhen que en las vinentas eleccions per diputats á Corts, lluytará en lo districte de Reus ab bandera regionalista don Pau Font de Rubinat. Valdamment que fos certa la noticia; puix es hora ja de que nostra terra 's decidisca á portat al Parlament algun fill seu que noble y 'desinteressadament, y ab sacrifici verdader, si cal, faça sentir allá las queixas y gemechs de nostre poble, que son las queixas generals de tota Espanya, y que arbore en mitj del podrimaner polítich la veu de las aspiracions descentralisadoras y anti parlamentarias de la patria catalana. Sobre tot que 'l senyor Font de Rubinat, axis per lo que ell val y representa com per la coratjosa y ferma campanya que acaba de fer en lo municipi de Reus, es persona sumament idónea per obrir un bon camí.

Hem tingut la ocasió d' examinar l' àlbum-missatge que 'l «Centre Escolar catalanista» envia al distingnit regionalista don Alfred Brañas, catedràtic de la Universidad de Santiago, haventne quedat realment admirats, puig es una obra encara que sencilla, de verdader gust. Lo missatge está hermosament policromat per lo calígrafo don Francisco Flós y Calcat que ha mostrat una vegada més las brillants qualitats que posseheix per aquesta classe de treballs. La encuadernació ha corregut á cárrech dels senyors E. Domenech y Companyía. Firman dit missatge, además deis socis del «Centre Escolar», un bon número d' estudiants de la Universitat Barcelona.

Lo passat divendres nostre bon amich don Bonaventura Bassegoda doná en lo Palau de Bellas Arts de Barcelona la 6.ª conferencia desenrotllant lo tema: «La cerámica en la Exposició d' Industrias Artísticas de 1892».

Al igual que lo que doná fa pochs dias l' entussiasta catalanista don Joseph Puig y Cadafalch, la conferencia fou en nostra estimada llengua.

Felicitém abdós conferencians.

Hem rebut la *Agencia Agrícola* que acaba de publicar lo *Resúmen d' Agricultura*. Está presentada en forma d' una elegant cartera de butxaca, per estil de las agendas alemanas, y conté resumits tots los datos que á un agricultor li convé tindre á ma. Com ha sigut feta tenint á la vista las obras semblants publicadas á Fransa, Alemanya é Italia, y comptant ab la colabració de personas entesas en cada un dels rams agrícols de que tracta, es millor que las agendas agrícolas extrangeras fins avuy publicadas.

Espanya no tenia encara cap obra seria d' aquesta classe; ara la te ja y es d' esperar que 'ls agricultors apreciarán en tot lo seu valor aquesta nova

agenda, publicada per la iniciativa particular d' alguns agricultors catalans que ja fa alguns anys publican lo *Resumen d' Agricultura* y que están actualment montant un camp d' experiments agrícols.

La *Agenda Agrícola* 's vent al preu de cinch pessetas en lo carrer del Pí, 5, y demés llibrerías principals.

La enfermetat desarroïllada en lo bestia boví, coneguda per la *glosopeda* ha posat en alarma á tota la provincia de Barcelona.

Convé molta vigilancia en nostra ciutat y es menester que 'l senyor Inspector de carns obri l' ull.

De nostre company *La Renaixensa*:

«Tenim á la vista un feix de periódichs de Milan que s' ocupan del estreno, en lo teatre de la Scala, de la ópera *Colombo* del mestre Franchetti. Al parlar de la execució tots tenen paraulas d' elogi pera nostra paysana la senyora donya Càrme Bonaplata de Bau, qui 's distingí notablement en son doble carácter d' *Isabel é Iguamota*.

Copiem d' *Il Secolo* las següents ratllas que sintetisan lo impressió de sos demés colegas:

«La senyora Bonaplata Bau, que, entre paréntesis es una hermosa dona, dotada de veu de puríssim timbre, estesa, vibrant en los aguts, s' ha sapigut guanyar la simpatia del públich y ferse aplaudir en lo bonich *duo* de Colón, després del qual tingué que sortir ab lo senyor Kaschmann duas vegadas al prosceni.

Com altrás vegadas, unim lo nostre aplauso al de la premsa milanesa que tantas ocasions ha tingut d' ocupar-se favorablement d' aqueula distingida artista paysana nostra».

SECCIÓ DE ANUNCIS

CONFITERIA Y PASTISSERIA

de

J. GARRIGA

En aquest establiment hi trobará 'l públich gran varietat de dolços, turrons, fruytas de totas menas, conservas, licors, vins y champans de totas las millors y més acreditadas marcas.

Rambla.—J. GARRIGA.—Rambla

LITOGRAFIA, IMPREMTA Y GRABATS DE **M. BROSSA**

CARRER DE LAS VALLS, NÚMERO 23.—TELÉFONO NÚMERO 169.

ESPECIALITAT EN TRABALLS COMERCIALS

ESQUELAS MORTUORIAS

ACCIONS, OBLIGACIONS. CHEQUES, TITOLS Y BILLETS

Memorandums, Paper de cartes, Facturas, Circulars, Preus corrents, Catàlechs, Tarifas, Prospectes, Marcas de fàbrica, Tarjetas de visita, de envió, de participació, de naixement y casament, Calendaris, Diplomas, Programas, Mostruaris, Billets pera concerts, etc., etc.

PLEGADORS DE CARTRÓ.

GRABATS SOBRE ACER, COURE Y PEDRA

CALENDARI CATALÀ DE PARET ¡GRAN TAMANY!

Blok una pesseta.—De venta en la impremta de Lo CATALANISTA.

BIBLIOTECA ESCOLAR CATALANISTA

REGLAS MORALES Y DE BONA CRIANSA PER J. PIN Y SOLER

AB APROBACIÓ DE L'AUTORITAT ECLESIASTICA

Preu: 6 rals.—De venta en l'Administració d'aquest periòdich.

Litografia i impremta de M. Brossa, Las Valls, 23.—Teléfono, 169. —SABADELL